

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja

Druk nr 2094

SPRAWOZDANIE

KOMISJI KULTURY, DZIEDZICTWA NARODOWEGO I ŚRODKÓW PRZEKAZU

**o poselskim projekcie uchwały w sprawie
upamiętnienia 120. rocznicy urodzin Romana
Brandstaettera (druk nr 2066)**

Marszałek Sejmu, zgodnie z art. 37 ust. 1 i art. 40 ust. 1 regulaminu Sejmu, skierował w dniu 10 grudnia 2025 r. powyższy projekt uchwały do Komisji Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Środków Przekazu do pierwszego czytania.

Komisja Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Środków Przekazu po przeprowadzeniu pierwszego czytania oraz rozpatrzeniu tego projektu uchwały na posiedzeniu w dniu 17 grudnia 2025 r.

wnosi:

W y s o k i S e j m podjąć raczy załączony projekt uchwały.

Warszawa, dnia 17 grudnia 2025 r.

Sprawozdawca

(-) Urszula Augustyn

Przewodniczący Komisji

(-) Piotr Adamowicz

UCHWAŁA
SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 2025 r.

w sprawie upamiętnienia Romana Brandstaettera w 120. rocznicę urodzin

W 2026 r. przypada 120. rocznica urodzin Romana Brandstaettera – wybitnego pisarza: poety, dramaturga, prozaika, tłumacza; polskiego patrioty żydowskiego pochodzenia, który przeszedł na katolicyzm. Stworzył unikalną literacką syntezę biblijnego judaizmu i chrześcijaństwa, co widać w jego fundamentalnych dziełach o Jezusie.

Roman Brandstaetter urodził się 3 stycznia 1906 r. w Tarnowie. Ukończył szkołę powszechną i uczęszczał do Gimnazjum Męskiego im. Kazimierza Brodzińskiego. Egzamin dojrzałości zdał w 1924 r. w Krakowie. Na Uniwersytecie Jagiellońskim studiował filozofię i filologię polską. W 1929 r. wyjechał na rządowe stypendium do Paryża. Prowadził tam m.in. badania nad działalnością polityczno-społeczną Adama Mickiewicza. Po otrzymaniu doktoratu i powrocie z Francji do Polski pracował jako nauczyciel języka polskiego. Następnie rozpoczął pracę literacką i publicystyczną w „Kurierze Literacko-Naukowym” i „Miesięczniku Żydowskim”.

Po wybuchu II wojny światowej Brandstaetter wyjechał do Wilna, a stamtąd do Jerozolimy, przez Moskwę, Baku, Iran i Irak. W tym czasie napisał pierwszy dramat – „Kupiec warszawski”. W Palestynie pracował w nasłuchu radiowym Polskiej Agencji Telegraficznej. W latach 40. XX w. powstał jeden z jego najwybitniejszych utworów – „Powrót syna marnotrawnego”.

W 1946 r. wyjechał do Egiptu, a stamtąd przybył do Rzymu, gdzie przyjął chrzest. We Włoszech zainspirowała go postać św. Franciszka, któremu poświęcił m.in. prozatorskie „Kroniki Assyżu” oraz misterium „Teatr Świętego Franciszka”. Na emigracji stworzył kolejne dramaty: „Noce narodowe” i „Przemysław II”, wpisujące się w polski, patriotyczny nurt jego twórczości.

Po powrocie do Polski w 1948 r. w związku z przeszkodami, jakie czyniły mu władze komunistyczne, zamieszkał w Poznaniu. Pełnił tam funkcję kierownika literackiego Teatru

Polskiego, a następnie Teatru Wielkiego. W 1950 r. Roman Brandstaetter wraz z żoną przeniósł się na dekadę do Zakopanego. Pod Giewontem powstał m.in. „Upadek kamiennego domu”.

Roman Brandstaetter z wielkim wyczuciem przekładał teksty biblijne zarówno z języka hebrajskiego, jak i greckiego. Łącząc perspektywę semicką z językiem polskim, tworzył literaturę o uniwersalnym wymiarze. Za najwybitniejsze dzieło prozatorskie Romana Brandstaettera uznawana jest napisana na przełomie lat 60. i 70. czterotomowa powieść historyczna „Jezus z Nazarethu”. To ona stanowiła podstawę do starań, m.in. rektora UJ prof. Józefa Andrzeja Gierowskiego, o przyznanie pisarzowi Literackiej Nagrody Nobla.

Roman Brandstaetter był laureatem wielu nagród i wyróżnień literackich w kraju i za granicą: m.in. Fundacji A. Jurzykowskiego w Nowym Jorku, Polskiego PEN Clubu, ministra kultury i sztuki, Nagrody im. J. Kasprowicza, Nagrody im. Błogosławionego Brata Alberta, Nagrody im. M. Sępa Szarzyńskiego oraz Nagrody im. Herdera. Na fali zrywu solidarnościowego w 1980 r. powstał Społeczny Komitet Budowy Pomnika Poznańskiego Czerwca 1956, którego został przewodniczącym. Współpracował z wieloma czasopismami, takimi jak „Kierunki”, „Przewodnik Katolicki”, „W Drodze”, „Tygodnik Powszechny”.

Roman Brandstaetter zmarł na zawał serca 28 września 1987 r. Został pochowany na cmentarzu komunalnym na Miłostowie w Poznaniu.

W uznaniu wszechstronnej twórczości literackiej; patriotycznej postawy Romana Brandstaettera; poszukiwania przez Niego dobra i piękna w obszarze bliskich sobie religii i kultur – Sejm Rzeczypospolitej Polskiej oddaje Mu hołd w 120. rocznicę Jego urodzin.